

การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

ความเสี่ยง คือ ความเป็นไปได้ที่จะสูญเสียหรือบาดเจ็บ การทำการประเมินความเสี่ยง เป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้เพื่อประกอบการจัดการสารพิษ โดยที่การประเมินความเสี่ยง เป็นการพิจารณาโดยใช้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อบอกความเป็นไปได้ (**probability**) ที่จะเกิดการรั่วไหลในขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตหรือไม่ และมีพิษต่อคนและสิ่งแวดล้อมเพียงใด

ความเสี่ยง เป็นพื้นฐานของการประมาณค่าทางสถิติ ในแต่ละบุคคลการแปลความถึงความเสี่ยงเป็นความแตกต่างกันในเรื่องความรู้เกี่ยวกับสารพิษ แหล่งระยะเวลา และผลของความเป็นพิษ

ความแตกต่างในอัตราความเสี่ยง ระหว่างผู้เชี่ยวชาญและคนงาน

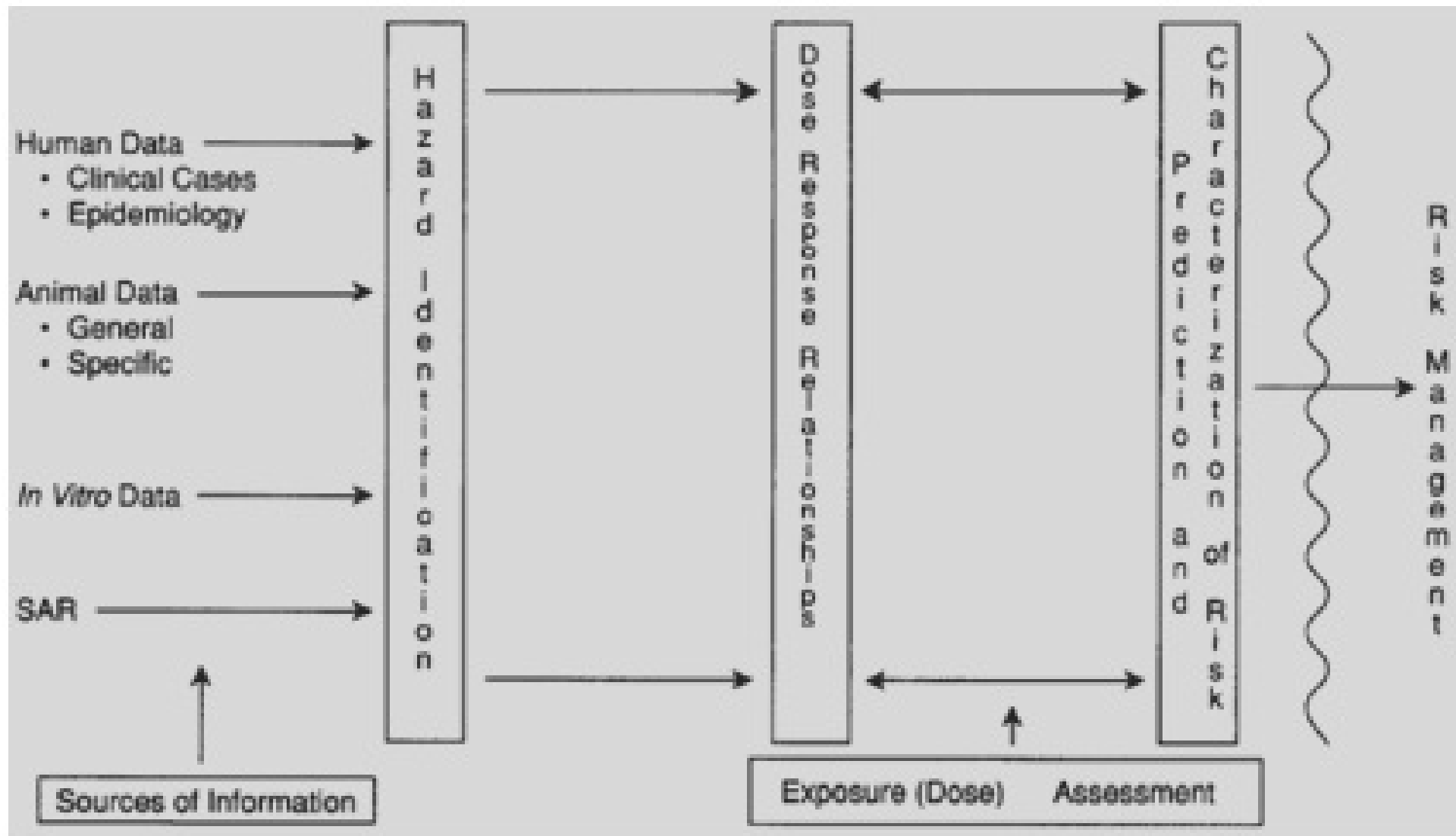
กิจกรรม	ผู้เชี่ยวชาญ	คนงาน
ยานยนต์	1	2
การสูบบุหรี่	2	4
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	3	6
ปีนพก	4	3
ศัลยกรรม	5	10

ความแตกต่างในอัตราความเสี่ยง ระหว่างผู้เชี่ยวชาญและคนงาน

กิจกรรม	ผู้เชี่ยวชาญ	คนงาน
มอเตอร์ไซด์	6	5
เอ็กซ์เรย์	7	22
ยาฆ่าแมลง	8	9
การว่ายน้ำ	10	19
พลังงานไฟฟ้า	9	18

การประเมินความเสี่ยง

- ถือเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูล งานวิจัย การวิเคราะห์ทางสถิติ หรืออาจมีการสร้างแบบจำลองเพื่อใช้ในการ คาดการณ์หาระดับความเสี่ยง โดยข้อมูลการประเมินความเสี่ยงความเป็น พิษของสารเคมีที่มีต่อสุขภาพส่วนใหญ่แสดงในรูปความสัมพันธ์ระหว่าง ปริมาณสารเคมีที่ได้รับ (**Dose**) และผลกระทบที่มีต่อร่างกาย และการ ประเมินความเสี่ยงยังสามารถหาจุดวิกฤตของปริมาณการได้รับที่เป็น อันตรายต่อสุขภาพได้อีกด้วย และนอกจากนี้ข้อมูลจากการทำประเมินความ เสี่ยงยังใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการพัฒนา นโยบายด้านสุขภาพของมนุษย์ ช่วยลดปัญหาด้านสุขภาพมนุษย์และ สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากสารเคมี

การประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการสัมผัสสารเคมีที่เป็นอันตราย
(George C. Becking, 1995)

กระบวนการประเมินความเสี่ยง

1. อันตรายที่เกิดขึ้นน่าจะมาจากสารพิษตัวใด (Toxicant identification)

ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการระบุถึงอันตราย โดยรวบรวมข้อมูลสารทุกตัวที่มีอยู่ในบริเวณที่ทำให้เกิดสารพิษ แล้วทำการคัดเลือกเฉพาะสารที่คิดว่าเป็นพิษ

โดยพิจารณาคุณสมบัติของสาร ความสามารถในการแพร่กระจายในสิ่งแวดล้อม

กระบวนการประเมินความเสี่ยง

2. การประเมินความเป็นพิษ (Toxicant evaluation)

ของสารพิษต่อสุขภาพคนมี 2 ขั้นตอน

- ขั้นที่ 1 การประเมินอันตรายจากสารพิษโดยพิจารณาว่าสารนั้น ๆ ก่อให้เกิดความเจ็บป่วยด้านใดบ้าง
- ขั้นที่ 2 การประเมินความเป็นพิษจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณของสารกับอาการที่เกิดขึ้นเมื่อร่างกายได้รับสาร (**dose-response relationship**) ผลจากเรื่องนี้ทำให้ทราบปริมาณของสารที่ทำให้เกิดอันตราย หรือทำให้สิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะคนได้รับแล้วไม่เป็นอันตราย

กระบวนการประเมินความเสี่ยง

3. การประเมินปริมาณและระยะเวลาที่คนได้รับสาร (Exposure evaluation) เป็นการประเมินการสัมผัสส่วนบุคคลว่าได้รับพิษจากสารพิษมากน้อยเพียงใด ในขั้นนี้เกี่ยวกับการแพร่กระจายของสารแต่ละตัว การแตกสลายในธรรมชาติ และระยะเวลาที่สารคงอยู่ จะถูกรวบรวมเพื่อใช้ในการประเมินปริมาณสารที่คนได้รับ ระยะเวลาที่อยู่ในร่างกาย และขับออกมา ในการประเมินปริมาณที่คนได้รับนั้นคำนวณจากความเข้มข้นของสารในสิ่งแวดล้อม และการดูดซึมของสารที่เข้าสู่ร่างกายทั้งทางระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินหายใจ และทางผิวหนัง อีกทั้งความถี่และระยะเวลาที่คนได้รับสาร

กระบวนการประเมินความเสี่ยง

4. การกำหนดความเสี่ยงที่เกิดจากสารพิษ (Risk estimation)

ในข้อนี้จำเป็นต้องมีการบูรณาการในผลสรุปของความเป็นพิษจาก 3 ขั้นตอนข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการประเมินความเป็นพิษของสารแต่ละตัว คุณสมบัติและความเข้มข้นของสารในสิ่งแวดล้อมขณะนั้น อันตรายต่อสุขภาพหรือไม่ ล้วนช่วยประเมินได้ว่าการจัดการสารพิษ ควรมุ่งไปที่สารตัวใดที่กระบวนการใดหรือบริเวณใด ขั้นตอนนี้จะทำให้การตัดสินใจในการจัดการความเสี่ยงง่ายขึ้น และสามารถหาแนวทางลดระดับความเสี่ยงที่เหลืออยู่ได้

กระบวนการประเมินความเสี่ยง

5. การจัดลำดับเพื่อการจัดการกับสารพิษ ความเสี่ยงอาจจะประเมินได้จากโอกาสที่สารพิษจะรั่วไหลออกสู่สิ่งแวดล้อม ถ้ารั่วไหลสูงผลกระทบก็จะรุนแรง คนที่อยู่บริเวณที่สารพิษแพร่ไปถึง ย่อมเสี่ยงอันตรายมากกว่า คนที่อยู่ไกลกว่า ทางคณิตศาสตร์สามารถคำนวณได้จาก

$$\text{Risk} = T * E$$

Risk คือ ความเสี่ยงต่ออันตรายจากสาร

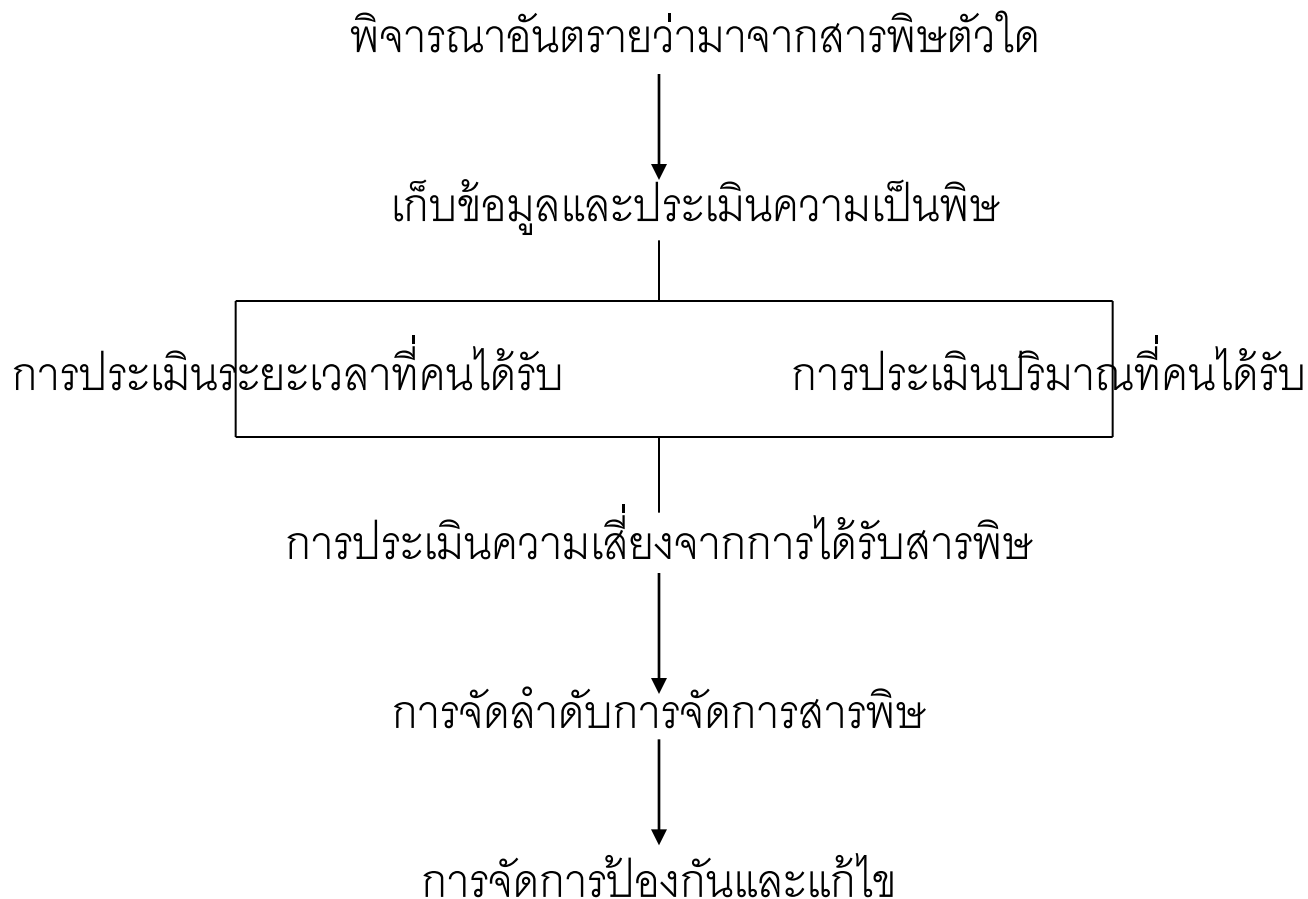
T คือ Toxicity ความรุนแรงในความเป็นพิษของสาร

E คือ Exposure ระยะเวลาและโอกาสที่สารพิษแพร่กระจาย

กระบวนการประเมินความเสี่ยง

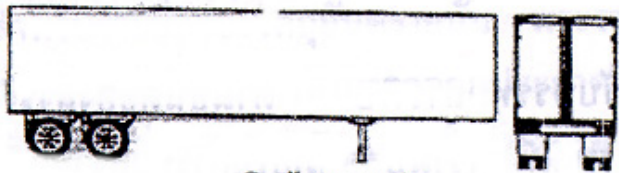
6. การวางแผนการจัดการสารพิษ ได้แก่ การปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบการทำงาน ความถูกต้องในการปฏิบัติงานของพนักงาน การทำแผนป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยของพนักงาน

สรุปขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงจากสารพิษที่คนได้รับ

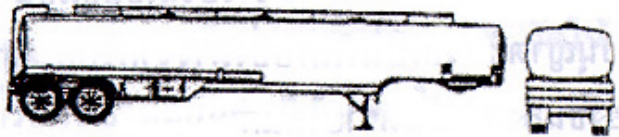

การจัดการสารพิษ

1. การจัดการสารพิษขณะขนส่ง มีรูปแบบพาหนะสำหรับบรรทุกสารพิษแตกต่างกันไป
2. การจัดการสารพิษในสถานประกอบการ มลพิษอาจมาจากกระบวนการผลิตที่ผิดปกติ หรือสารที่เป็นของเสียจากกระบวนการผลิต อาจถูกปล่อยหรือรั่วไหลโดยไม่ตั้งใจ

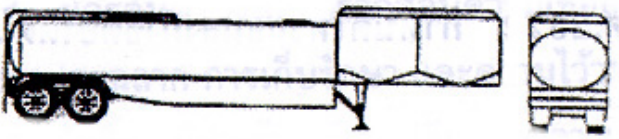
สินค้าหลายชนิด
หมวด 01

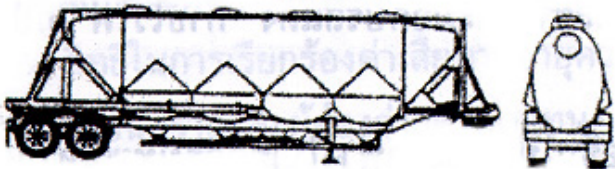
ของเหลวผสม
หมวด 18

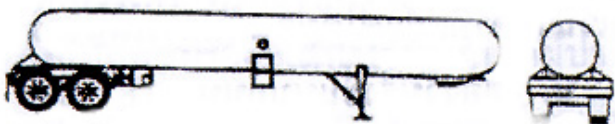
สารละลาย
หมวด 24 และ 38

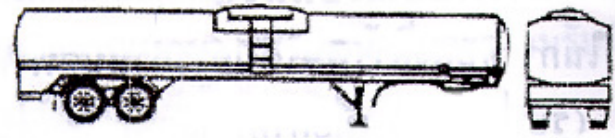
ของเหลว/ของแข็ง ผสม
หมวด 18

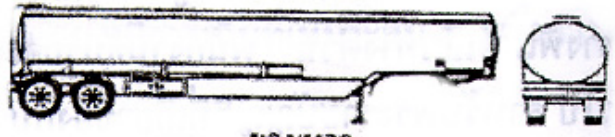
สินค้าแห้ง
หมวด 20

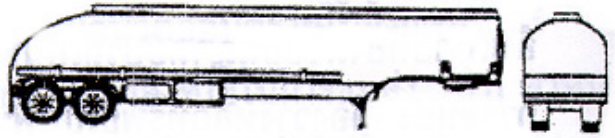
ก๊าซเหลวอัดภายใต้ความดัน
หมวด 05 และ 12

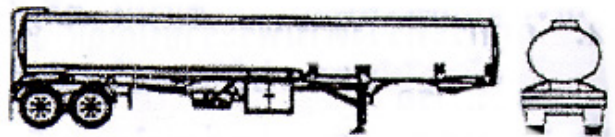
ของเหลว
หมวด 18

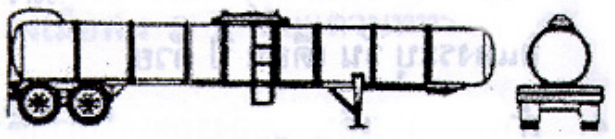
ของเหลว
หมวด 18

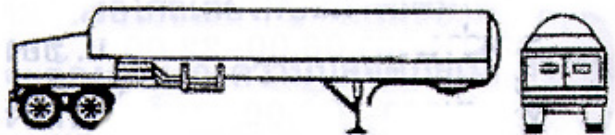
ของเหลว
หมวด 18

ของเหลว
หมวด 18

สารกัดกร่อน
หมวด 40

ก๊าซเหลวอุณหภูมิต่ำมาก
หมวด 05

ระดับความร้ายแรงของความเป็นพิษของสารเคมี

ระดับ

ปริมาณความเข้มข้นของสารเคมี
(มก. ต่อ กก. น้ำหนักตัว)

IA (มีพิษร้ายแรงมาก)

5 หรือน้อยกว่า 5

IB (มีพิษร้ายแรง)

5 - 50

II (มีพิษปานกลาง)

50 - 500

III (มีพิษน้อย)

มากกว่า 500

ระดับความรุนแรงของอันตราย

ระดับ

ความรุนแรงของอันตราย

- 1 เป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวง ความเจ็บป่วยจะแพร่กระจาย
ไปอย่างกว้างขวาง สูญเสียทรัพย์สินมาก
- 2 เป็นอันตรายขั้นวิกฤตหากเกิดขึ้นจะเกิดการบาดเจ็บอย่างรุนแรง
ทรัพย์สินเสียหาย
- 3 เป็นอันตรายขั้นธรรมดา การบาดเจ็บและการเสียหายของอุปกรณ์
ไม่รุนแรง
- 4 เป็นอันตรายเล็กน้อย ไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่รุนแรง ทรัพย์สิน
ไม่เกิดความเสียหาย

- การบริหารจัดการที่ดีจะลดความเสี่ยง (**Risk**) ได้ เช่น ระบบการขึ้นทะเบียนที่ได้มาตรฐานสากล การกำหนดฉลากที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในท้องตลาดให้ได้คุณภาพตรงตามที่ระบุในฉลาก เป็นต้น

Labelling

- ข้อมูลที่ดีที่สุดด้านประสิทธิภาพและความปลอดภัยของ วัตถุอันตรายจะถูกบรรจุอยู่ในฉลากปิดขวดวัตถุอันตราย ฉลากจะถูกตรวจสอบจากราชการก่อนนำไปใช้ เพื่อให้บรรจุเนื้อหาที่เหมาะสมในการแนะนำการใช้อย่างถูกต้อง สิ่งที่สำคัญที่ควรระบุบนฉลากคือ :

Labelling

- Trade name
- Common หรือ chemical name
- สารสำคัญและวิธีใช้
- สูตรผสมและขนาดบรรจุ
- รายละเอียดของผู้ผลิต
- เลขที่ทะเบียน
- คำเตือน
- อันตรายที่อาจเกิดแก่มนุษย์ สัตว์
- อันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
- วิธีแก้พิษ
- คำแนะนำในการเก็บและกำจัดภาชนะและของเหลือ
- ระยะเวลาเก็บเกี่ยว (PHI)